

pojavi se razne kmetske stranke, ki sedaj še niso tako nevarne, ali vendar se ne ve, če ne pridejo kedaj do večje veljave. Mej konservativci samimi je več frakcij, pojavlja se mej njimi stranka, ki ni zadovoljna s postopanjem sedanjih zmernih državnozbornih zastopnikov, stranka, ki je v versko-političnem oziru to, kar je v narodnem in državnopravnem oziru mladočeška na Češkem. Vse te stranke utegnejo porabiti nevspehe sedanjih konservativnih državnozbornih zastopnikov. Tak nevspeh je pa vsekako to, če vlada zdaj kar naravnost izreče se proti premembi državnih šolskih zakonov. Res je to le moraličen udarec, ker faktično stvari nič ne premeni, ali nasprotniki bodo znali ta udarec dobro porabiti pri volitvah. Lahko bodo kazali na to izjavo v dokaz, kako malo vlada sedanje konservativne poslance poštevaja, da se upa kar tako naravnost odkloniti njih želje. Da vlada ni tako odločno povedala svoje misli, temveč jo malo zavila v kake neodločne fraze, pa bi se konservativci bili lažje zadovoljili z njenim programom.

Tako pa jim ni družega kazalo, kakor odločno se izreči proti vladnemu programu. Za nas Slovence je to dobro. Sedaj so pripravljeni konservativci z nami solidarno postopati. Da je pa vlada jih zadovoljila, pa Bog ve, kako bi bilo. Mej konservativci jih je jako mnogo, ki so že bili nas pripravljeni pustiti na cedilu. To vemo iz precej gotovega vira, in tudi konservativni slovenski državni poslanci tega ne morejo tajiti, ako hočejo biti odkritosrčni. Zaradi tega se pa mi nikakor ne strinjamo z onim listom, ki je že izvajal iz tega, da so se izrekli nemški konservativci solidarno z nami, da moramo z njimi hoditi po drni in strni, ker le tako moremo priti do narodnih pravic. Vprašati moramo, bi li nemški konservativci bili z nami solidarni, ko bi jim vlada bila versko šolo obljubila proti temu, da prepusté nas Slovence ponemčevanju. Če ne, potem solidarnosti s konservativci nemškimi ne smemo toliko važnosti pripisovati, da bi zahtevali, da naj naši poslanci z njimi brezpogojno hodijo in se vežejo. Mi sicer nismo proti zvezi z nemškimi konservativci in smo jo že celo zagovarjali, ali odločno pa ugovarjamo temu, da bi naši poslanci morali ostati še z njimi v zvezi, ko bi se nam v narodnem oziru ponudile ugodnejše in naravnejše zveze in bi bilo po drugi poti več upanja, da pridemo do narodnih pravic, ravno tako kakor bi konservativni Nemci tudi nas zapustili, ko bi brez nas upali priti do verske šole. Sedaj je pa seveda potrebno, da naši poslanci ostanejo v dosedanji zvezi, ker je za nas vsekako najugodnejša. Politичne razmere sedaj silijo nas pa tudi nemške konservativce, da skupno sodelujemo. Kadar se pa razmere premene, bode pa pač modrost naših državnozbornih zastopnikov odločila, katera pot je za nas boljša, ker zapeljamo v njih slovensko domoljubje, da se ne bodo dali zapeljati na kaka napačna pota.

Politični pregled.

Stremayrjev ukaz. — Predsednik najvišjemu sodišču Stremayr je, kakor znano, zaukazal, da mora to sodišče razpravljati vse stvari le v nemščini in se zatorej vsi nemški akti poprej morajo preložiti v nemščino. Ta ukaz je vzbudil mej Čehi in Poljaki veliko nevoljo, ki je tem večja, ker je predsednik v dotičnem ukazu imenoval nemške jezike „tuje.“ Zaradi te razburjenosti se je najvišjemu sodišču zdelo potrebno nekoliko odjenjati. Pri neki obravnavi se je že po tem ukazu čitala rabsodba nižjega sodišča v češčini. Zagotavlja se pa, da za Galicijo pa ta ukaz sploh ne velja, ker je v Galiciji tudi notranji uradni jezik poljski.

Mladočehi. — Dr. Herold je v Rišanu govoril o političnem položaju. Izrekel se je, da bodo Mladočehi tako dolgo pobijali sedanji vladni sistem, da ga vržejo in dosežejo češko državno pravo. Za skupno delovanje z moravskimi Čehi in veleposestniki pa on ni, ker ti podpirajo sedanjo vlado. Da bi Mladočehi hitro kaj dosegli, dr. Herold ni obetal, temveč je rekel, da je treba potrpljenja, ker velike stvari se hitro ne dosežejo.

Hohenwart v poljskem klubu. — Vodja konservativcev grof Hohenwart je osebno šel v poljski klub se zahvaliti za častitanje k njegovi sedemdesetletnici. Pri tem je pa obrnil se do Polakov, da bi še nadalje podpirali konservativni klub. Poljaki so Hohenwarta navdušeno sprejeli in mu tudi podporo obetali.

Hohenwartov klub in Mladočehi. — Hohenwartov klub je pismeno izrekel mladočeškemu svoje obžalovanje zaradi smrti najstarejšega mladočeškega poslanca dr. Trojana, kajti z njim niso zgubili le češki poslanci zvestega tovariša, temveč domovina jednega najplemenitejših mož. — Pa tudi od drugih strani so došle Mladočehom podobne izjave. Pokojni dr. Trojan je bil namreč občno spoštovan zaradi svoje značajnosti in marljivosti. Skoro vse svoje dolgo življenje je deloval v javnosti. Že pred 1848. letom si je prizadeval, da pridobi češčini pravice v javnem življenju. V tem burnem letu se je udeleževal narodnega gibanja in od 1860. leta sem je pa vedno v postavodajnih zastopih. Z njegovim imenom je združen velik del novejših češke zgodovine.

Dolenjeavstrijski deželni zbor sedaj zboruje. V njem so hude debate zaradi premembe dunajskega občinskega reda. Ker liberalci preveč brezozirno postopajo, manjšina neče prihajati k seji dunajskega mestnega zastopa, ki vsled tega ni sklepčen, ker mora za sklepčnost biti navzočih dve tretjini odbornikov. Posli mestnega zastopa se vsled tega reševati ne morejo. Liberalna stranka je torej sprožila v dolenjeavstrijskem deželnem zboru misel, da naj se dunajski občinski red tako premeni, da bode za sklepčnost zadoščala prisotnost polovice mestnih zastopnikov. Protisemitje se pa z vso silo upirajo taki premembi.

Petdesetletnica papeževega škofovanja praznovala se je po vsem katoliškem svetu prav slovesno. V Rimu samem bila je na predvečer razsvetljava. Na slavnostni dan imel je papež sv. mašo, pri kateri je bilo 60.000 ljudij, ki so ga navdušeno pozdravili. Papež, ki je bil trden videti, dal je blagoslov z močnim glasom. Čestitk prejel je papež nebrojno. Mej drugimi so mu brzojavno čestitali tudi ruski car, knez črnogorski, švicarski zvezni svet in pa ruski minister notranjih stvari. V imenu ruskega carja izročil je papežu še posebej Izvoljskij lastnoročno carjevo pismo z darilom.

Italija. — Poslanec Zerbi, ki je bil zapleten v sleparije pri rimskih bankah je v ječi umrl. S tem rešenih je gotovo še mnogo drugih podkupljencev, ki bi bili sicer po Zerbiju gotovo pred sodiščem ovadeni.

Bolgarija. — Bolgarski odbor v Rumuniji izdal je na vse v tujini živeče Bolgare poziv, ki gre na to, da se v spomin prince Ferdinandove zaroče nabere pet milijonov frankov

in se s tem denarjem ustanovi v Sofiji bolgarsko vseučilišče, iz česar bi Evropa uvidela, da je vsak Bolgar vnet za princa Ferdinandu.

Rusija. — Po nekem poročilu iz Petrograda javilo se je menda emirju iz Bohare — emir bival je kakor znano zadnji čas v Petrogradu in je bil na ruskem dvoru jako srčno vsprejet — da mu ni dovoljeno več vrniti se v Boharo in da se mu je kot stanovišče odkazal Krim. Kot odškodnino za to dá mu Rusija pet milijonov rubljev in letno penzijo 100.000 rubljev. Po tem poročilu bi bila Rusija sklenila Boharo v svojo upravo prevzeti. To poročilo se pa nekaterim ne zdi verjetno, posebno, ker se je diplomatični ruski agent v Bohari izjavil, da bi Rusija od te dežele, ako jo prevzame v svojo upravo, ne bi imela nobenega dobička, temveč le veliko stroškov. — Car je izdal ukaz, po katerem je mesti z imenom Dorpat in Dünaburg preimeniti v „Jurjev“ in „Dvinsk“. Te dve nekdanji slovanski, a zdaj ponemčeni mesti hoče ruska vlada zopet poslovaniti.

Srbija. — Radikalci dobili so baje iz Rusije večje svote denarja v volilske namene. Denar poslali so ruski zasebniki in društva. Ker baje ruska vlada o teh pošiljativah ničesar ni vedela, namerava sedaj vso stvar preiskati. — Sodi se, da bodo pri prihodnjih volitvah v skupščino liberalci zmagali s 86, naprednjaki s 14 do 16 in po tem takem radikalci s 40 kandidati.

Anglija. — Gladstonejeva homerula vsprejela se je v prvem branji. Drugo branje homerule bo po Veliki noči. V parlamentarnih krogih se sploh sodi, da bode vlada prodrila s homerulo. Dobro je to, da Irci sami v celoti odobravajo predlogo in da so le za premembe posameznostij.

Obrtnija.

Čiščenje zraka in odpeljava prahu iz lesnih delarnic.

V lesnih delarnicah je lesni prah jako neprijeten, a žalibog stalen gost. Posebno tam, kjer se ima opraviti z mašinami, ki zelo hitro delé les na manjše kose, so delavci tako obdani od prahu, da je to njihovemu zdravju v resno kvar.

Zato pa je vsakemu lastniku večjih lesnih delarnic toplo priporočati, da v interesu svojih delavcev, a isto tako v interesu svojega podjetja skrbi za čisti zrak in za odpeljavo prahu iz delarnice. V raznih tovarnah in večjih delarnicah imajo že priprave te vrste; nekatere so zastarele in pomanjkljive, druge boljše in primernejše. A vsak napredek v tem oziru pozdravljamo s pravim veseljem in ga radi zabeležimo svojim bralcem. Strokovni listi pišejo v novem času o vzorni napravi berlinske lesne tovarne A. Kösele, ki je očiščenje zraka v tovarni dovedla do najpopolnejše stopinje in ki mora vsakemu podjetju biti pravi vzor resne skrbi za delavce in njihov blagor. V tej tovarni stoji in teče dokaj strojev za obdelovanje lesa: stroji za oblanje, za frezanje, žaganje, profiliranje itd., katere goni velik parni stroj. Zaradi varnosti delavcev so vse transmisije potisnene v podzemeljsko klet. Razsvetljava je elektriška.

Za odpravo prahu, žaganja in oblanje od mašin služi velik požiralnik ali ekshaustor, postavljen v pod-

zemeljskem prostoru. Njegovo kolo ima 1 meter v premeru. Na stropu podzemeljskega prostora so pritrjene plehnate cevi, ki so s posamičnimi mašinami v zvezi s pomočjo primernih lijakov, a konečno se zbirajo vse v požiralniku. Ekshaustor napravi tolik zračni tok, da odpelje ves prah in vse žaganje od delavca, ob enem pa nese povžito žaganje in oblanice v 50 centimetrov široke pocinkane plehnate cevi, ležeče pod streho fabrike in zbirajoče se v zbiralniku ali cikloni. Ta aparat sestoji od velikega, zvrnenega in odprtega otlega stožca, ki ima na vrhu $2\frac{1}{10}$ metra v premeru, a visok je 3 metre. Zbit je od pocinkanega železnega pleha in ima v sredi nekako polžasto zavito pripravo. Žaganje pride po omejenih ceveh na vrhu v ciklono, potem pa pada po polžu vedno globokeje, dokler ne pride skozi spodnjo odprtino ciklone v posebno kamro za žaganje in oblanice, ki leži neposredno pred ognjiščem kotlovin. V glavni cevi je vdelana steklena šipa, skozi katero se tok žaganja in trsk jako lepo opazuje. Vse manjše odpadke tako točno posrka ta naprava, da zvečer skoraj ni treba pometati delarnice.

Ako vzamemo vse dobičke v poštrev, ki jih daje opisana naprava — in med temi je pač v prvi vrsti humanitarni njen uspeh — potem moramo pač želeči, da bi se jo poprijele vse večje delarnice, ki delajo z mašinami.

Na Slovenskem imamo tudi veliko lesno delarnico, ki se odlikuje s svojimi pripravami za požiranje prahu in žaganja. Ranjki in nepozabni Fr. Kotnik je v svoji parketni tovarni na Verdu pri Vrhniku uže pred leti vpeljal jako bistroumne in izvrstne požiralne priprave, ki popolnoma dosejajo svoj namen in pač ne zastajajo z opisanimi naredbami berlinske tvrdke, če-tudi jih morebiti le-ta presega po razsežnosti in širši podlagi, kar pa ima vzroke v drugačnih namenih dotične tvrdke.

Obrtnijske raznoterosti.

Železna industrija na Kineškem. Čeravno Kinezi v obče povsodi zapirajo vrata evropskim šegam in podjetjem, vendar tam pa tam radi posnemajo naše iznajdbe, osobito pa tedaj, kadar so jim v korist. Tako so v novem času jeli graditi plavže in lijarne prav po evropskem načinu, v katerih izdelujejo topove, puške in revolverje. Novi plavži se nahajajo v bližini mesta Han-Kov, kjer so tudi bogata premogova ležišča in železni rudniki. V izdelovanju točnih pušk so si pridobili Kinezi ogromno spretnost, ter skoraj prekosili svoje mojstre. V tovarne pa ne pusté nobenega Evropejca.

Rumeno med (mesing) osnažiš najbolje, ako jo zdrgneš z olivnim oljem in z angleškim rudečilom (Englisch-Roth), potem pa z milnato vodo spereš. Uporaba kislin in drugih jedkih sredstev ni nikakor priporočila vredna.

Kmetijstvo.

Netopirji in njih korist za kmetijstvo.

Vsakdo izmej „Novičin“ čitateljev gotovo pozna netopirja. Saj letajo v vsaki slovenski vasi in stanujejo